

2016-12-16

Administration
Vård och omsorg
Tillväxt och samhällsbyggnad
Ekonomi och styrning

Arbetet med Agenda 2030

Sammanfattning

- Sveriges regering har åtagit sig att fram till 2030 arbeta för att nå målen i Agenda 2030.
- En stor del av målen berör kommunernas, landstingens och regionernas kärnverksamheter.
- Många av agendans mål harmonierar väl med SKL:s kongressmål; förbundet bör utnyttja denna samstämmighet för att stärka det lokala självstyret. Kansliet bör därför vidare undersöka hur detta arbete kan genomföras.
- SKL bör verka för en ökad förståelse för att lösningar behöver vara lokalt anpassade för att vara hållbara.

Bakgrund

I september 2015 antog FN:s generalförsamling en ny universell agenda för social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling, Agenda 2030. Den består av 17 utvecklingsmål och 169 delmål, som syftar till att avskaffa fattigdomen, uppnå jämställdhet och bidra till en fredlig värld. Den spänner över områden som folkhälsa, inkluderande utbildning och en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. Agendan ersätter de tidigare milleniemålen och började gälla den 1 januari 2016. En stor del av målen rör svenska kommuner, landsting och regioners verksamheter.

Målen för Agenda 2030 är att:

1. avskaffa fattigdom i alla dess former överallt,
2. avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk,
3. säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar,
4. säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla,
5. uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt,
6. säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla,
7. säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla,
8. verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla,

Ert dnr:

9. bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation,
10. minska ojämlikheten inom och mellan länder,
11. göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara,
12. säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster,
13. vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser,
14. bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling,
15. skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald,
16. främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer, samt
17. stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Målen omfattar alla världens länder (till skillnad från FN:s tidigare Milleniemål som riktade sig till ett antal utvecklingsländer). Anledningen till denna förändring är den ökade förståelse som finns för hur olika delar av världen alltmer hänger ihop och påverkar varandra. Kommuner, landsting och regioner påverkas av miljöförstöring eller oroligheter i andra delar av världen, samtidigt som exempelvis kommuner, landsting och regioner i Sverige upphandlar varor och tjänster från länder utanför EU, och därigenom påverkar människors livsvillkor. För att ta itu med de komplexa utmaningar som världen i dag står inför behöver hela världen samarbeta.

I resolutionen om agendan erkänns betydelsen av lokala och regionala myndigheter för ett framgångsrikt genomförande. Det är upp till medlemsstaterna att själva utforma handlingsplaner för genomförandet, men i resolutionen anges att uppföljning och översyn på lokal och regional nivå kan erbjuda goda möjligheter att lära av varandra, bl.a. genom frivilliga översyner, utbyte av goda exempel samt diskussion om gemensamma mål.

Målen berör ett stort antal områden som relaterar till svenska kommuners, landstings och regioners verksamheter, exempelvis energieffektivitet, folkhälsofrågor, en effektiv och hållbar offentlig upphandling och demokratisk samhällsstyrning på alla nivåer m.m. Mål 11, Hållbara städer, utgår helt och hållet ifrån den territoriella dimensionen och det är en stor framgång för lokal och regional nivå att detta mål har inkluderats. Ett annat

Ert dnr:

mål att notera är mål 16, Fredliga och hållbara samhällen, som lyfter demokratiperspektivet och hållbara demokratiska institutioner. SKL har under de senaste åren arbetat aktivt mot korruption, mot hot och hat mot förtroendevalda, mot extremism och radikalisering och för en bättre styrning och ett mer inkluderande samhälle för att skapa tillit till de demokratiska institutionerna.

UNDP, UN-Habitat och Global Task Force of Local and Regional Governments (en sammanslutning av internationella nätverk för lokala och regional myndigheter) har tagit fram material och verktyg för att "lokalisera" de globala målen, dvs. att sätta territoriet och människor och deras prioriteringar, behov och resurser i centrum i arbetet för en hållbar samhällsutveckling. Detta material kan användas av de lokala och regionala myndigheter som arbetar aktivt med de globala målen.

Genomförandet i Sverige

Regeringen har som ambition att vara bäst i världen i genomförandet av Agenda 2030. Sverige har bl.a. tagit initiativ till en högnivågrupp bestående av Brasilien, Colombia, Tyskland, Liberia, Sydafrika, Tanzania, Östtimor och Tunisien. Inom partnerskapet har länderna tydligt åtagit sig att driva på genomförandet av agendan både på nationell och internationell nivå.

Under våren och hösten har genomförandet av Agenda 2030 i Sverige diskuterats intensivt. Alla statsråd i regeringen är ansvariga för agendans genomförande, men civilminister Ardalan Shekarabi har ett samlat ansvar för det nationella genomförandet och Isabella Lövin, minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, leder arbetet för att Sveriges utrikespolitik ska bidra till agendans genomförande.

I mars tillsatte regeringen en delegation med uppdrag att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationen ska förankra Agenda 2030 och genomföra en bred dialog om hållbar utveckling med länsstyrelser och andra myndigheter, företrädare för samverkansorgan, kommuner, landsting och regioner, arbetsmarknadens parter, näringsliv, civilsamhället och forskarsamhället.

Delegationen presenterade i november ett en delredovisning om genomförandet i Sverige. Delegationen ska senast den 1 mars 2017 lämna ett fullständigt förslag till handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan. Om något av förslagen i handlingsplanen påverkar det kommunala självstyret, ska inte bara dess konsekvenser redovisas, utan också de särskilda avvägningar som lett fram till förslaget. Delegationen ska vid framtagandet av förslaget till handlingsplan respektera arbetsmarknadens parter autonomi och den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Genomförandet av Agendan 2030 ska även ta hänsyn till genomförandet av Sveriges samstämmighetspolitik, Gemensamt ansvar, Sveriges politik för global utveckling

Ert dnr:

(prop. 2002/03:122), oftast kallad PGU. Utgångspunkten i politiken är att alla politikområden kan bidra till global utveckling. Tanken att det inte bara är bistånds- och utrikespolitiken som bidrar till utvecklingen var nydanande 2003 när PGU:n togs fram. Detta tankesätt är nu integrerat i Agenda 2030. Därför ska de respektive departementens redovisning kring hur de ska arbeta för att nå Agenda 2030-målen integreras med uppdraget att redovisa PGU-genomförandet.

Ett 80-tal myndigheter har under våren fått i uppdrag att bidra med underlag för genomförandet agendan. Respektive myndighet har bedömt vilka mål och delmål i agendan som dess verksamhet har störst inverkan, på nationell och internationell nivå.

Regeringen har inte avsatts några medel för genomförandet av Agenda 2030 i budgeten för år 2016 eller år 2017.

EU och Agenda 2030

Europeiska kommissionen avser presentera ett meddelande i november om Hållbar utveckling: en kartläggning av EU:s interna och externa politik. Meddelandet kommer att vara en reaktion på FN:s globala utvecklingsmål och i det kommer kommissionen bl.a. att utveckla sin bedömning om hur långt EU har kommit i förhållande till målen, samt identifiera EU:s mervärde, dvs. hur EU kan bidra till att uppnå målen.

I och med att EU är världens största biståndsgivare kommer unionens arbete med Agenda 2030 vara tongivande globalt. I sammanhanget är det viktigt, vilket kommissionen i olika meddelanden betonat, att den lokala och regionala nivån inom EU och i EU:s partnerländer erkänns som viktiga aktörer för att utrota fattigdomen. Stöd till decentraliseringsreformer och stärkt kapacitet på lokal nivå är avgörande för att EU:s partnerländer ska kunna nå målen i Agenda 2030. Dessa aspekter är viktiga att ta i beaktande i arbetet inför hur biståndet ska utformas när Cotonou-avtalet¹ löper ut 2020.

Vad gör SKL?

SKL:s inriktningsdokument Ansvar för välfärd 2016-2019 tangerar flera av Agenda 2030:s mål och delmål, såsom en hållbar samhällsstruktur, att främja kvinnors egenmakt, att förbättra likvärdighet i skolan, att arbeta hälsofrämjande och förebyggande för att stärka social hållbarhet och verka för en full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. SKL ska också verka för att medlemmarna har goda förutsättningar att främja de mänskliga rättigheterna, något som är en viktig princip i Agenda 2030. Kongressmålet 74 uttrycker dessutom det holistiska perspektiv som Agenda 2030 vilar på:

¹ Cotonouavtalet är ett avtal som reglerar samarbetsförhållandet mellan EU och länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-staterna) på handels- och biståndspolitiska området.

Ert dnr:

”SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner kan bedriva ett sammanhållet hållbarhetsarbete som tillvaratar såväl sociala som ekologiska och ekonomiska dimensioner.”

Den 17-18 maj i år var SKL medarrangör till en konferens inom Mötesplats social hållbarhet, Globalt till lokalt – nya hållbarhetsmål visar vägen? Programmets tyngdpunkt var på Agenda 2030 och hur de globala hållbarhetsmålen kan bidra till att stärka en socialt hållbar samhällsutveckling i hela Sverige. Konferens var mycket uppskattad.

Kansliet har påbörjat en kartläggning av medlemmarnas initiativ om Agenda 2030, bland annat genom att göra förfrågningar i förbundets nätverk för folkhälso- och miljöstrategier, internationella strategier och inom SKL:s utvecklingsprojekt Mänskliga rättigheter i styrning och ledning. Många refererar till Agenda 2030 och drygt 40 medlemmar har hittills hört av sig och meddelat att de t.ex. använder sig av målen i styrning och ledning, att målen tas i beaktande när nya strategier eller mål ska tas fram, eller att de kommer att arbeta aktivt för att skapa delaktighet och engagemang kring målen för hållbar utveckling. En sammanställning av dessa initiativ har spridits i medlemskollektivet. Fyra medlemmar har beviljats bidrag från Sida för att genomföra kommunikationssatsningar kring Agenda 2030.

Kansliet har påbörjat ett arbete att synliggöra Agenda 2030, via webben, nätverk och projektplatser. I detta sammanhang kan nämnas att förbundet också har skickat in en ansökan till Sida om medel för ett kommunikationsprojekt om Agenda 2030 tillsammans med svenska FN-förbundet.

Det årliga medlemsevenemanget Internationella dagen kommer att hållas den 18 januari 2017, med det övergripande temat Agenda 2030 och hur den kan användas i arbetet för en hållbar samhällsutveckling.

SKL:s synpunkter på Agenda 2030

Svenska kommuner, landsting och regioner arbetar redan idag aktivt och framgångsrikt för ett sammanhållet hållbarhetsarbete, såväl i den egna verksamheten som i världen genom exempelvis internationella utvecklingsarbeten.

- Kommuner, landsting och regioner i Sverige och EU:s partnerländer är centrala aktörer om Agenda 2030-målen ska nås. Detta bör även speglas i Sveriges biståndspolitiska ramverk, samt i EU:s biståndspolitik.
- Kommuner, landsting och regioner måste själva få definiera ansvar och ramar för genomförandet av det sammanhållna hållbarhetsarbetet utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar. Agenda 2030 kan användas som inspiration, en guide eller en färdplan för det arbete som redan bedrivs på lokal och regional nivå. SKL vill i detta sammanhang påminna om både det kommunala självstyret och finansieringsprincipen

Ert dnr:

- SKL motsätter sig att kommuner, landsting och regioner ska åläggas att bryta ner mål och delmål till lokal eller regional verklighet och följa upp genom nya indikatorer.
- SKL motsätter sig krav på inrättande av Agenda 2030-samordnare på lokal nivå.
- SKL vill också understryka vikten av kunskap hos statliga myndigheter om kommuner, landsting, regioners rådighet och förutsättningar och peka på att det finns en betydande risk för perspektivträngsel på lokal nivå. Statliga myndigheter kan stötta den lokala och regionala nivån i arbetet med nationella mål i relation till målsättningarna i Agenda 2030.

Fortsatt hantering

SKL ska fortsatt erbjuda stöd till kommuner, landsting och regioner gällande Agenda 2030 i de fall de efterfrågar det. Stödet kan ges i form av kunskap, informationsmaterial, erfarenhetsutbyte via nätverk osv. Beredningen för internationella frågor föreslås därför föreslå styrelsen besluta

att ge kansliet i uppdrag att analysera hur kongressmålen inom respektive ansvarsområden förhåller sig till målen i Agenda 2030, samt att bevaka genomförandet av Agenda 2030 och att det i Sverige sker med respekt för det kommunala självstyret och finansieringsprincipen.